

Kot angel božji, ki v zenico milo
se mu je sladko solnce pretočilo,
prinesla v noč srca si plamen svet —

V galero vklenjenemu tolažilo,
po tvojem čudežu se bo zgodilo,
če kdaj iz njé bom le za hip otet.

II.

Izobčen sem iz vaše glasne srede,
prijatelji, tovariši, ljudjé,
ki sredi zmede, bolečin in bede
premišljate usodo te zemljé.

Odrekel sam sem slasti se besede,
ki v njej iz stisk si poje pot srcé
in kakor ptič, ko v slap zelenja sede,
višave vse in vse širjave vé.

Oropan teh dolžnosti in pravic
se plazim skozi dni ko v rovu krt,
mi solnca žarek ne ogreva lic,

sem strt in grd ko ptič brez perotnic,
je z mano groza, strah, obup in smrt
in ni dlani, da smrtni dá mi prt.

Tistega lepega dne

Ciril Kosmač

Tistega lepega dne je bila pomlad že zdavnaj za gorami. Pobrala je, kakor se pravi, šila in kopita, jih zmetala v svojo pisano košaro, pograbila za locenj, stopila na pobočje in potegnila iz doline svoj široki rahli plašč ter ga vlekla počasi više in više skozi hoste in čez gmajne na visoke pologe, v severnejše kraje, kjer so jo pričakovale kmetije s smehom in hrepenjem kakor čakajo otroci na pragu mater, ki je stopila v vas po ščepec soli in jim nemara prinese kos pekovskega kruha in prgišče cedel. V dolini so bile vijolice in trobentice, kadeče se brazde in prva detelja že lanski sneg. Tudi tista široka, skorajda nekam zaletela podjetnost, ki spomladi kmete naravnost obsede, da hkratu grabijo za delo na vseh koncih in krajih in da se jim od same pridnosti marsikaj kar zdrobi med šapastimi

rokami, se je prav tako že zdavnaj umaknila umerjenim kretnjam in preudarnemu ravnanju. Koklje so s kljuni naganjale zakasnele in cendrave piščance, ki bi se še radi držali materinih peroti, samozavestno so počepale na gnezda, znesle jajca in jih razvpile po vsem dvorišču, če že ne po vsej vasi, da so srboriti petelini na praznem gnojišču prekinili bitko, prisluhnili in se oglasili z vzpodbudnim odobravanjem.

Po dolini se je zleknilo poletje s sila resnim in važnim obrazom, kakršnega ima v svojih najlepših letih mati, ki ji na videz ni več do norčij, čeprav se ji v prvih rahlih gubicah okrog sočnih ustnic še zmeraj skriva prikrit nasmeh, ki jo hudomušno izdaja, da bi se še rada široko nasmejala. bleknila kaj trapastega in se zavalila po travi kakor otroče, če bi se to spodobilo in če ne bi nosila pod srcem dozorevajočega sadu. Kajpak, bilo je poletje, poletje čez in čez, pravo poletje, saj so bile noči tako kratke, da je fant komaj utegnil v temi postaviti lestvo k oknu svoje čeče. Jutra so bila polna ptičjega petja in vriskanja koscev; ko je sonce zajadralo po sinjini, so bile kose že zdavnaj smolnate in arnica je ležala v dolgih ravnih razovnicah po poljih in senožetih. A da je bilo res poletje, je najzgovorneje pričalo to, da se je Kihova Jera komaj še spominjala, kaj si je to pomlad polomila. Če jo je pri maši ženica z drugega konca vasi pobarala: „Kako pa kaj, Jera, ali si se tudi letos kaj polomila?“, je seveda takoj rekla: „Kakopak!“ in to celo z nekakšnim užaljenim ponosom, češ: „Glejte jo no, kje se je pa ta vzela!“; preden pa je lahko povedala, kaj si je zlomila, je dobro premislila, potegnila v nos prežo tobaka, pogledala v nebo, zamižala in rekla: „O, letos sem si pa samo nogo izpahnila; še besede ni vredno!“ Ta Kihova Jera namreč, bogu bodi potoženo, se je vsako pomlad, ko se je zmrzal samo pri vrhu odtalila, spodrsnila v strmem lazju, se po zadnji plati zapeljala po strmini, oplazila med potjo kake tri grme in šele potem telebnila čez suhi zid na klanec, kjer je po navadi obležala z zlomljeno nogo ali roko, če tega ne, si je pa vsaj kaj izpahnila. Ampak zaradi tega si ni nihče belil las: taka je bila pač njena stara navada in stara navada je železna srajca, kakor pravi pregovor. Stopili so po Čarja, ki je bil sicer neke vrste mesar, toda opravljal je tudi padarske posle. In Čar je prišel, slekel suknjič, si zavihal rokave in zgrabil Jero za nogo, Kih pa jo je prijel okrog pasu — potem sta vlekla vsak na svojo stran trmasto in vztrajno toliko časa, dokler ni kost spet skočila na mesto, ki ga ji je določila božja previdnost. Ko je bila operacija pri kraju, je Kih najprej prebral Jeri levite, ki so primerni za take prilike — seveda je bilo vse le bob ob steno — nato pa je skuhal Čarju črne kave in mu natočil drnlovega žganja. Čar pa si je s široko kretnjo brisal pot in kričal, da se je hiša tresla. Ob tej priložnosti je tudi kupil par prešičkov, no da, odkrito rečeno, je prav za prav čakal na to, da se bo Jera kaj polomila, češ, kaj bi človek po nepotrebnem dvakrat grizel kolena in se spenjal v tako nazarensko strmino.

Tistega lepega dne pa je bila Jera že navsezgodaj na nogah. Z bliskovito naglico je poropotala po bajti, kakor pravijo pri nas kuhi, pometanju, pomivanju in podobnim hišnim opravkom. Pri tem seveda ni treba še posebej poudarjati, da ji je mleko vzkipel, da je prismočila žgance, da je pri pometanju z eno samo štorasto brezovo metlo dvignila tak prah, kakor bi osem mlatičev mlatilo fižol, in da ji je pri pomivanju posoda venomer uhajala iz rok pa tudi iz sklednika, kar se je pa sicer dogajalo sleherni dan že dolgo vrsto let. Potem je stekla do kurnika, dala mimogrede Paziju, ki se je smukal okrog njenega krila, nekaj koristnih naukov, postala na tnalu in pogledala s svojim špičastim, s tobakom zadelanim nosom v sonce, ampak tega ni storila, da bi presodila vreme, pač pa da bi lahko kihnila — in, čudo božje, res je kihnila in sicer približno tako vreščiče, kakor zavriska smrkavec na gmajni, ki se šele uči te prelepe umetnosti. Nato se je vrnila v bajto, skočila v sobo, odprla skrinjo, potegnila iz nje črno pikčasto obleko, kakršne nosijo stare ženice na kmetih, in se začela oblačiti. Ko je stopila v kuhinjo, jo je Kih začudeno pogledal in dejal:

„Kam te pa hudič spet nese?“

„Oh, Ivanc, to si moram pa res ogledati. To bo taka —“ je rekla, ampak kar naenkrat je spet zamižala, dvignila glavo in kihnila Ivancu naravnost v obraz.

„Vsaj vstran se obrni, baba!“ je zanergal in si pomencal oči, ki so ga ostro zaščemele.

„Saj nisem vedela, da bo kaj. Sama ne vem, kakšen dan je danes. Pravi blagoslov: že trikrat sem kihnila,“ je veselo drobila in že iskala tobačnico v neskončnih gubah svojega širokega nabranega krila. „Kaj sem že hotela reči,“ je nadaljevala, „saj, ta Nanca je pač taka: vsako figo ti obesi na veliki zvon. Če bi bila jaz v njeni koži, bi se tako potuhnila, da bi me živ krst ne zavohal. Pa še s peto mašo! Jezus no, ali je res treba takih komedij!“

„Saj, in da bo komedija še večja, moraš še ti nesti tja svoj kljun!“ je dejal Ivanc. „Kar leti, kar leti, samo glej, da ne prideta dve nazaj!“ je še dodal in ta nasvet je bil vsekakor na mestu, če že ne krvavo potreben, kajti Jera je skočila iz bajte in se zakadila po strmini, kakor bi kaj ukradla. Pazi jo je glasno opomnil s svojim vreščičim laježem, Ivanc pa se je rajši okrenil od okna, da ne bi videl, kako bo njegova boljša polovica vsak čas pomerila pot ali pokazala mejnike, kakor pravijo pri nas, če se kdo kar na vsem lepem pogrne po tleh.

Pa saj se ji je tudi res mudilo, kajti njeno bistrovidno oko — znano je namreč, da starim kmetskim ženicam njuhanje nezaslišano krepi vid — je že zapazilo nekaj črnih pik, ki so se bližale cerkvi, ki je kakor pohlevna kura čepela v kotlini na razpotju dveh dolin; prav tako je seveda ujela štiri črne postave, ki so se naglo pomikale po beli cesti. To je bil Peskarjev Ludvik in njegovi trije bratje. Ludvik je bil v temno modri obleki

in v kričeče rjavih čevljih — taka je bila takrat najodličnejša fantovska moda. Ozek ovratnik iz kavčuka mu je oklepal tenki vrat in na vozlu belega, že nekoliko zamazanega metuljčka je bila uvezena skromna rdeča rožica. Ta metuljček in voščena roža, ki jo je imel zataknjeno v gumbnici, sta pričala, da je namenjen po čisto določenem opravku. Njegovi bratje pa so bili v prazničnem fašističnem kroju, v škornjih in kapah, ki so jim postrani čepele na debelih glavah. Spredej sta korakala Ludvik in Nande, za njima pa sta jo Modest in Zanut strumno in odločno ubirala s svojimi krivimi nogami, kakor bi jahala nekakšne nevidne pritlikave konje. Vsi štirje so se držali sitno kakor petek in so trdovratno molčali; nekoliko nemara zaradi slovesnosti, h kateri so bili namenjeni, največ pa zaradi tega, ker se je Ludvik z vsemi štirimi otepal svojih bratov, češ da bodo s svojo prisotnostjo — in to celo v teh črnih capah — spravili vse v slabo voljo, če že ne pride do pretepa. Toda rodoljubni bratje se niso dali ugnati v kozji rog — in Nande, ki je bil caposquadra, je vzneseno govoril o domovini, o državni zavesti, o manifestaciji za skupno misel — kar je treba še posebej podčrtati — in o podobnih otrobih, ki jih podobni ljudje kadar koli nanese prilika tako radi vežejo tudi širom naše mile domovine.

Približno ob isti uri so v drugi soteski stopili iz hiše stari Pečan, njegova hči Nanca in sinova Nace in Rudi. Umito jutro je prijazno sprejelo njihove umite obraze, ampak ti obrazi so bili še neprijazni prav zaradi tega, ker so bili tako lepo umiti, in so še jasno pričali, da se še niso dobro otresli vseh sitnosti, ki se naberejo v kmetški hiši, kadar se je treba odpraviti za nevsakdanjimi opravki. Pri Pečanovih je bilo že prejšnji dan vse križem kražem. Nanca se je vrtela po hiši, kolikor je bilo še v njeni moči: likala je, čistila, pomerjala obleko in težko sople. Na peči pa je neprestano ragljala mrtvoudna Pečanka, ki je lahko migala samo z desnico in z jezikom, s tem poslednjim še najurneje. Delila je nauke, se pritoževala, kregala in kričala, kakor bi se bil ves ta direndaj dvignil samo zaradi njene malenkosti. Toda tudi pri Pečanovih so imeli staro navado, namreč, da stari Pečanki niso odgovarjali, ker so iz lastnihkušenj vedeli, da bo še najprej nehala, če ji ne bodo skakali v besedo. Podoreharjeva Pavla, najboljša vaška šivilja, je imela polne roke dela, da je morala pustiti popolnoma vnemar tako zanimiv roman kakor je „Črna žena“, čeprav jo je usoda ljubezni, ki se je pletla med nesrečnim Petrom in ciganko Nigano, neverjetno zanimala. V kuhinji pa se je motovnila Padarjeva Hedvika, ki se je kakor nalašč pred nekaj dnevi vrnila iz Milana, kjer je služila, kakor so se odrasli izražali vpricho otrok. Dala je za nekaj maš, šla k spovedi, se zjokala v cerkvi — in je seveda v teh težkih in sitnih dneh ponudila svoji šolski tovarišici svojo izvežbano roko. Mesila je, pekla in pentljala potice, skubila kokoši in piščance ter še vsaki dve minuti skočila v izbo in s svojim strokovnjaškim očesom premotrila obleko, nasvetovala gubo ali naborek,

da bi Nančin trebuh ne silil tako do veljave. Pavla, ki je bila sicer pohlevno dekle, se je našobila, češ, zakaj ste me pa klicali, če Hedvika več ve. Stari Pečan je hodil po hiši s trdim korakom in se zaničljivo zmrdoval, češ, vse to me figo briga, čeprav se je na tihem veselil, da bo tudi njegova najmlajša „poguznjenka“, kakor je v pijanosti imenoval svoje hčere, vendarle še ujela božji blagoslov. Zvečer pa že kasno v noč, ko sta Pavla in Hedvika odšli, se je začelo vesoljno umivanje. Na ognjišču je v kotlu vrela voda, sprali in poplaknili so škafe, v katerih so kravam parili rezanico, si natočili vanje kropa in izginili vsak v svojo sobo, kjer so prhali, kihali, se usekovali, se prali do popka in štrbunkali umazano vodo kar skozi okno. Zjutraj so bili že navsezgodaj na nogah in čeprav so bili že vsi blizu tretjega križa — Nace že nekaj mimo — niso prav sladko spali. Najdelj je bdela Nanca, ki je tako samevala svojo poslednjo deklinško noč, čeprav je vedela, da se poslej ne bo prav nič izpremenilo. Pozajtrkovali so kar stoje, potem pa so se moški spravili vsak k svojemu oknu in se začeli briti. Nategnili so britve na zamaščenem jermenu, ki so ga obesili na kljuko pri vratih, nato pa so sedli in se temeljito pačili vsak v svoj škripec razbitega zrcala. Najbolj se je seveda mučil stari Pečan: nategoval je svojo nagubano kožo na vse kriplje, zajemal sapo, podpiral svoje tenko lice z jezikom in vselej zrogovilil, če je kdo odprl vrata; znano pa je, da se ob takih prilikah vrata venomer odpirajo, kakor bi romala procesija iz sobe v sobo. Ampak na tem svetu je že tako pametno urejeno, da vse mine — in tako je minilo tudi britje in staremu Pečanu se je z veliko mujo in goro kletvin celo posrečilo zapeti ovratnik iz kavčuka, ki ga mu je Nanca kupila za to slovesno priliko. In tako so zdaj že korakali po beli cesti, ki se je vila ob potoku, in jim ni bilo treba več paziti, da bi si orosili svetle čevlje ob travo, ki se je nagibala na stezo. Brezskrbno sta stopala fanta — in kdor ni še nikdar vlačil težkih čevljev ves teden za sabo, ne more razumeti, kakšni sladki občutki so ju spreletavali v lahkih prazničnih čevljih. Široki prašni koruzni listi so bili pepelnati kakor Nančina obleka. Vsi so bili praznični, prepraznični, da bi šli na romanje, na semenj ali po sodnijskih opravkih v Tolmin. Sicer pa, kam naj tudi pride takale ženska v obleki skoraj do tal, v tesnih čevljih, ki jo nazarensko tiščijo, ter vsa okrašena in načičkana kakor dvorana za gasilsko veselico. Povrh vsega pa še lahko za prvim grmom leže in postavi na svet novega državljana ali državljanko.

Naneslo pa je tako, da so se pred cerkvijo sešli s Peskarjevimi. Nanca in Ludvik sta si stisnila roki, Ludvikovi bratje pa so dvignili desnice, kakor bi hoteli pri priči deliti klofute in si skočiti v lase. Pečanova dva sta jih zviška prezrla in stopila za Nanco in Ludvikom. Ko je Nanca šla po tlaku proti cerkvenim vratom, je tako pobesila oči, da je Kihova Jera s komolcem hebnila Čarjevo Mico v bok in zašepetala:

„Glej jo no, drži se kakor ne bi znala šteti do pet.“

„Take se vse tako držijo,“ je stvarno pripomnila Mica, ki bi lažje živela brez kruha kakor brez pravhanja.

Nanca je ujela zadnje besede, se zravнала, stopila s svojim pritlikavim ženinom v cerkev in se odzibala naravnost pred obhajilno mizo. Ko sta pokleknila, je zazvonil zvonec pri zakristiji, župnik je pristopil, Černilogarjev Venc je gonil meh, organist Kobilčer pa je odprl vse registre in trhle orgle so zabučale kakor burja v majavih svislih. Kobilčer je igral svoj najveličastnejši preludij, ki ga je sicer odprl samo za velikonoč, žegnanje in božični dan. Ta preludij je imel naslov „Volles Werk von Piel“ in oznako „Maestoso“. Ta posebna čast je doletela Nanco zaradi tega, ker je bila prva pevka; pela je sicer kakor bi kdo udrihal po plehu, toda pela je točno in glasno, kar je poglavitno.

Ko so orgle bučale, so šele prikorakali v cerkev trije Ludvikovi bratje; previdno so se drsali po gladkem tlaku in se navsezadnje ustavili. Vse jim je šlo gladko izpod rok, kakor bi se najmanj tri dni pripravljali, kako bodo nastopili in kako se bodo držali; nastopili so dobro, držali pa so se tudi slovesnemu trenutku primerno in se potili pod črnimi srajcami. Če jih je človek pogledal s kora, so bili precej podobni staremu gabrovemu grmu, ki ga je gospodar pustil sredi senožeti, da lahko skrije vanj koso, grablje in putrih mrzle studenčnice. Nande je stal na sredi, Modest in Zanut pa sta ga z leve in desne podpirala s svojimi krivimi nogami, kakor dve nagojevi opornici podpirata kozolec, da ga veter ne prekucne. Ne da se trditi, da bi njih prihod zbudil bog ve kakšno veselje; nikomur se niso zaiskrile oči in niti ena pevka ni od presenečenja plosknila z rokami, narahlo seveda, kakor se to v božjem hramu spodobi. Celo stari Padar, ki je bil svoje dni žandar in je iz vsega srca ljubil strumnost in red, se je kislo namrdnil, pritisnil čiko, se ozrl okrog sebe, bziknil za spovednico in dejal: „Jejhata, jejhata, ti so prišli pa po kostanj v ogenj!“ In imel je prav, kajti h kosilu so bili povabljeni vsi pevci in pevke in bilo je dobro znano, da med njimi in tremi Peskarjevimi ni bilo bog ve kakšnih ljubezenskih čustev. Še posebno so jih imeli na piki Ruparjev Franc, Pečanov Nace, Lužarjev Cene, ki je veljal za dva, in zidar Štefuc, ki je včasih veljal celo za tri. Štefuc jih je že večkrat oploskal s svojo lopatasto roko in je bil zaradi tega tudi dvakrat zašit, kakor se pravi, toda Peskarjevi so se ga vseeno bali, češ, kaj ti pomaga, če ga lahko vtakneš v luknjo, klofute, ki si jo dobil, ti sam Mussolini ne sname več z glave.

Župnik se je s širokimi kretnjami svečano kretal pred oltarjem in ko se je obrnil po cerkvi ter s svojim gromovitim basom zagrmel iz praznega trebuha „Gloria in excelsis Deo“, se je vsa cerkev ginjeno oddahnila. Najbolj pa so se seveda oddahnili pevci, ki so bili z župnikom že dolgo v laseh. Kobilčer je zamahnil z roko in zbor je zapel. Najbolj se je odlikovala Lužarjeva Roza: spenjala se je na prste in opletala s svojo rdečelaso glavo

kakor sončnica v vetru ter vreščala tako močno, da so ji nabrekle žile na golem močnem vratu; kaj hočemo, ponudila se ji je zlata prilika, ko je mogla pokazati, da tudi ona nekaj zaleže, če ni Nance na koru. Za njo je stal Puščavarjev Tine in tako krepko pritiskal s svojim zoprnim tenorjem, da je popolnoma snedel starega Jereba, ki je pridno pihal pod svoje košate brke. Padarjeva Hedvika je prečustveno pela s svojim prijetnim altom, Ruparjeva Zora je hitela za njo in pridno gledala v note. V drugem kotu pa se je Ruparjev Franc, ki razen svoje moči ni imel druge vrline, razen da se je česal na prečo, boril s starim preizkušenim basistom krojačem Mešeletom, ki se je ves stulil in počepnil ter pobiral note z veliko skrbjo. Če je zagledal noto, ki je visela izpod spodnje črte — „ta preklemani ef“ kakor ga je imenoval — je vtaknil obrito brado v ovratnik, debele kaplje so mu orosile nos in čelo, ampak obrisati se ni utegnil, ker bi mu medtem nota lahko ušla; sklonil se je še nižje, skoraj klecnil, kakor bi hotel zajeti „tisti preklemani ef“ iz nekega nevidnega škafa pri nogah.

Medtem pa sta mlada dva klečala pri obhajilni mizi in se sramežljivo predajala sladkim občutkom, ki so jima polnili srce. Jemala sta se prav za prav že dolgo leto, zdaj sta se vendarle vzela. Že v šolski klopi so jima nagajali, da se imata rada, kar sta pa oba krepko zanikala in sicer tako krepko, da sta se zmerjala, psovala in celo pretepala. In Ludvik, da bi dokazal svojo ravnodušnost do Nance, jo je večkrat sledil in zmerjal skoraj do njenega doma, čeprav je stanovala v drugi grapi. Toda Nanca je bila že dekle, ko se je Ludvik še bos pojal po gmajni. Zrasla je, se razbohotila in je že prav odlično prepisovala iz „100 ljubavnih pisem“ lepe stavke o luni, o žuborečih potočkih, ki neso misel do moje(ga) drage(ga), o pozdravljanju čez hribe in doline, čeprav med njo in Laznarjevim Pepijem, ki ga je takrat imela rada, ni bilo ne hribov ne dolin. Hodila je s Padarjevo Hedviko, ki je bila njena učiteljica za življenje, plesala je, se smukala s fanti in vse je kazalo, da bo našla v svet. Toda na zemlji je že tako, da je treba tudi za široko cesto, ki pelje v pregreho, nekaj božjih darov, ki jih je pravični bog naklonil Hedviki, Nanci pa ne. Ostala je sama in še naprej ljubila noči. Ko je pozno prihajala domov, se je mrtvoudna Pečanka z vsemi silami zibala na peči, vihtela drenovo palico in se drla na vse grlo:

„Stopi sem, lajdra, da te česnem!“

Nanca si je leno sezula čevlje, jih vrgla pod klop, stopila k peči in z vzvišenim mirom rekla:

„Na, na, da boš sita!“

„Kaj sita, ti boš sita, na, na, na!“ je hropela stara in jo garbala s palico po prožnem hrbtu.

Tako so tekla leta, sestre so se pomogle, ostala je sama, šla v tretji križ in živela tako, da se je nekoč pri Modrijanu Pirhov Jakob izrazil,

da bi bil bogat, če bi dobil samo liro od vsake noči, ki jo je Nanca naklonila fantom. Pirhov Jakob sicer ni bil pri čistem, kakor se pravi, a ker je povedal nekaj slabega, so mu ljudje verjeli. Peskarjev Ludvik pa je stopil k njemu, ga cvenknil po ustih in mu rekel, naj ponovi, če se upa. In ker se Jakob ni upal, je Ludvik šel — in še tisti večer se je med njim in Nanco ogrela stara ljubezen. Ludvik ni bil več zelenec; s pomočjo svojih bratov se je prerinil do državnega cestarja in je nemara prav zaradi tega postal tako podjeten, da si je v kratkem zagotovil naslednika. In tako sta zdaj klečala pred oltarjem: Ludvik droban in majhen, Nančina bohotna postava pa je govorila:

„Ta mi pa res ne bo delal preglavic!“

In kazalo je, da so ljudje to tudi razumeli, vsaj Kihova Jera, ki se je nagnila k Čarjevi in ji zašepetala:

„Nič ne rečem, če ta Ludvik ne bo samo za sv. Jožefa pri hiši.“

Čarjeva Mica je zamrmrala svoj pritrdilni „Hm!“ in odgnala muho, ki ji je sedla na nos.

Slovesnost se je bližala h koncu. Župnik je stopil k mladima in ju zvezal s štolo. Ko sta si natikala prstane, sta samo nekoliko posmrknila, pač pa je Padarjeva Hedvika glasno zahlipala. Ko se je razburjenje poleglo, je župnik prekrižal roke na svoji lempi, kakor se pri nas pravi obilnim trebuchom, in se nikakor ni mogel premagati, da ne bi mladima izpregovoril nekaj lepih in vzpodbudnih besed. Govoril je o sladkosti in bridkosti zakonskega življenja tako prepričevalno in temeljito, kakor bi bil najmanj že trikrat vdovec. Toda pri svojem govoru je bil tako nepreviden, da je omenil tudi vaške zvonove, ki so ga vrgli iz tira, da je popolnoma pozabil na bridkosti in sladkosti zakonskega življenja. Tu je treba omeniti, da so bili zvonovi prava slabost čestitega gospoda Valentina Sirka. Že dvakrat jih je „pojedel“, kakor je vedela vsa vas, zdaj pa, ko je bil denar že v tretje zbran in, hvala bogu, tudi na pravem mestu, je že mesece in mesece pridigal samo o zvonovih. Opisal je velikost, širino in obliko, napise in okraske ter razlagal, da bodo v zvoniku viseli v diagonali. Vaščani so bili diagonale kajpak že tako siti, da se je neke nedelje podžupan oglasil s kora, češ, dovolj je tega. Zdaj pa je spet govoril, in to še posebno, ker ni bilo podžupana v cerkvi. Kazalo je, da sta mlada popolnoma razumela diagonalo in da sta se z njo tudi docela strinjala, ker sta krepko pritrjevala. Na koru pa je Mešele stresal Kobilčerja za ramo, češ, naj zaigra in mu vzame besedo. Toda župnik je sam sprevidel, da ne sme preveč izkoristi čati ljudskega potrpljenja in to še tem manj, ker je vendar povabljen na kosilo. Tu je treba spet pripomniti, da je bil Valentin Sirk znamenit jedec; njegov tek je bil vsega spoštovanja vreden, da so o njem dostojno izrazimo. Zato je zaključil svoj govor, se vrnil k oltarju, še nekaj požebiral, nato pa se je okrenil in zapel: „Ite missa est“. Pevci so zategnili „Deo gratias“

skoraj do nezavesti, zvončki so zacingljali, župnik je dal blagoslov in po vsej cerkvi se je razlilo sonce in veselje. Bil je konec! Tak lep in slovesen konec; Kobilčerja je zgrabilo tako slavnostno razpoloženje, da je odprl vse registre, pustil popolnoma vnemar dve težki solzi, ki sta mu drli po lepih starčevskih licih in igral, igral. Toda kaj je igral? Po cerkvi se je razlila sama cesarska himna. Župniku je zastal korak pred vrati v zakristijo, cerkev je ostrmela, gabrov grm se je zganil in izbuljil oči. Pevci so onemeli, Mešele se je prvi znašel in krepko stresel Kobilčerja za ramo. Kobilčer pa ga je samo začudeno pogledal in naprej prebiral pedale in plesal s svojimi koščenimi prsti po zamazanih tipkah. Nato je razumel, se zlecnil, odmaknil roke, kakor bi ga tipke zapekle — in cesarska himna je odplavala in stokajoče umrla v vsej svoji mogočnosti.

Cerkev se je počasi izpraznila, samo Kobilčer je ves trepetal in se bal stopiti iz kurnika.

„Jezus, Jezus!“ je stokal in se obupano grabil za sivo glavo.

„Kaj boš,“ je zamahnil Mešele. „Zaneslo te je pač.“

„Saj, saj,“ je stokal Kobilčer. „Kaj pa Peskarjevi?“

Ko sta naposled vendarle prišla iz cerkve, so se pevci že pogajali z gabrovim grmom, ki je trdil, da je njihova sveta dolžnost, Kobilčerja naznaniti, kajti že res, da je Kobilčer star in dober človek, ampak država je več.

„Saj, ali kdo pravi, da ni?“ je zagodrnjal Mešele.

„Ah, ne bodite otročji!“ je dejala Nanca, ki je videla, da sta Nace in Rugarjev Franc že stiskala pesti.

„No, pa naj bo!“ je rekel Nande in zmagoslavno puhnil dim skozi nos.

Ko so zavili proti stopnicam, je Kihova Jera skočila k Nanci, jo lovila za roko in žlobudrala:

„Vso srečo, vso srečo, Nanca!“

„Je že dobro!“ se je namrdnila Nanca.

„Kje boste pa kosili?“ je vprašala Jera.

„Pri Modrijanu.“

„Pri Modrijanu. Jezus no. Tam pa dobro kuhajo —“ je rekla, ampak nenadoma je zamižala in spet se je božji blagoslov pokazal tako radodarnega, da je kihnila. Ker pa seveda tudi zdaj ni verjela, da bo kaj, je kihnila Nanci naravnost v napete prsi.

„Jezus!“ je vzkliknila in prestrašeno odskočila. „Že spet. Kakšen blagoslov!“

„Saj, saj, blagoslov pa blagoslov. Na!“ je zagodrnjala Nanca in pokazala na svoje prsi, kjer je bil cel roj drobnih rjavih mušic.

„Oh, to ni nič, to se vse opere, vse opere...“ je drobila Jera in se ritenski umikala, ker je vedela, da jo je zdaj že popolnoma zavozila in da se lahko za kosilo kar pod nosom obriše. Stopila je k Mici in rekla:

„Veš, tako nekam namigovala mi je, naj grem na kosilo. Kaj takega! Še v glavo mi ne pade, da bi sedla z njo za mizo. Nak!“

„Kakopak!“ je zamrmrala Mica — in obe sta izginili za župniščem.

„No, zdaj pa le stopimo,“ je rekla Nanca, ko je iz zakristije privihral župnik, ki se je danes hitreje oblekel, ko po navadi.

In stopili so k Modrijanu, ki jim je v gornji sobi pripravil gostijo. Najprej so zvrnili šilce žganja in se krepko odkrehnili, nato pa so se spravili k uživanju božjih dobrot ali tako zvanemu kosilu, ki je zahtevalo največ žrtev iz kurjega zaroda. Prijetno so mlaskali z jeziki, mojstrsko srkali mozeg iz kosti in tu pa tam poplanknili mastna grla s požirkom svetle rebule. Modrijanka je stregla v svoji lastni osebi, čeprav za to stvar ni bila ravno primerna, ker se je s svojim veličastnim truplom komaj privala med stoli: brisala si je svoje mesnate roke v predpasnik, sopla kakor kovaški meh, na njenem obrazu pa, ki ga je nebeški tesar sicer le na debelo obdelal, je sijalo zadovoljstvo, ko je videla, da so svatje naravnost s srčnimi občutki otepali plodove njene kuharske umetnosti. Kobilčer še zmeraj ni prišel do sape in ker je usoda nanesla, da je sedel poleg Peskarjevega Nandeta, mu je stregel kakor bolniku: natakal mu je, mu prigovarjal, naj se kar razmahne, in mu celo ponudil v zamenjavo kos piščanca, ki je bil po njegovem mnenju lep kakor rožica — toda Nande je odklonil, kar je Kobilčerja pretreslo v dno duše, češ: gotovo me bo naznanil, v luknjo pojdemo. Župnik je sedel na častnem mestu in ni črnil ne bele ne črne; od časa do časa je segel v malho po pisan robec, si obrisal potno plešo, se gromko useknil in se marljivo zalagal.

„Hja, piščančka pa, piščančka,“ je žvrgolel, ko mu je Nanca ponudila lepo bedrce. „Saj, človek bi grešil, če bi zametaval tako lepe božje darove.“

„I seveda,“ je rekel Pečan in stegnil vrat iz ovratnika, ki ga je nezasišano tiščal. Ta Pečanov vrat je bil sploh znamenitost zase: suh in dolg, po njem pa je še posebno pri jedi neumorno plesalo adamovo jabolko, se venomer ribalo ob rob trdega ovratnika, da je Pečan trpel prave muke, toda prenašal jih je z vztrajnostjo in udanostjo prvih mučnikov.

Medtem ko so se svatje gostili, je stal v trgovini zidar Štefuc, tiščal v roki frakelj in pasel mulo.

„To ti pa že rečem, Modrijan, ali jim mar nisem sorodnik? Pa ti povej!“

„Te, te, te, petnajst petelinov, seveda si. Sorodnik, sorodnik, kako pa ne, kako pa ne,“ je drobil Modrijan, ki je vsako besedo najmanj dvakrat ponovil.

„No, povabili me pa niso!“ je odbil Štefuc in razširil roke.

„Tja, to je pa vaša stvar, Štefuc, vaša stvar,“ je rekel Modrijan, ki je narezal pršuta in z nožem pritisnil pladenj, da bi vaga prej potegnila.

„Ampak jaz jim že pokažem, po čem je mast!“ je zagrozil Štefuc.

„Zaradi mene, Štefuc, zaradi mene ti kar pokaži, kar pokaži, samo pri meni ne, pri meni ne.“

„Daj mi še enegal!“ je rekel Štefuc in udaril s frakljem po mizi.

„To pa to, kolikor hočeš, kolikor hočeš!“

Zidar Štefuc je bil dedec in pol, hrust, ki je metal ljudi kakor muhe. Prišel je v vas, ko so gradili cesto, se kmalu seznanili z Nančino sestro Katro in se toliko časa igralkal z njo, da so se pokazale posledice. Štefuc je sicer tulil, da ga je ta lajdra „sparila“, in marsikdo mu je celo verjel, češ, vse mogoče, saj je vendar Pečanova. Toda ko se je pamž rodil, se ga je Štefuc tako razveselil, da je Katro vzel. Postavil si je dom in vse je kazalo, da bo življenje lepo, in bi tudi bilo, če ne bi Štefuc tako rad gledal v kozarec. To gledanje samo po sebi bi ne bilo nič slabega, če ne bi Štefuc v pijanosti tako rad prijemal s svojo šapasto roko tujih glav — in treba je pač priznati, da je njegov prijem nekaj zalegel. Toda tudi Štefuc je imel svojo slabost. Kadar je le preveč razgrajal, je zadostovalo, da mu je kdo vrgel, češ, ti se vlačiš po gostilnah, stara pa se ti medtem doma z drugim poja, in že jo je odkuril. Doma je bil seveda joj. Ko se je streznil, se je zjokal in se sveto zaobljubil, da še kapljice ne bo več srknil in da svoji Katarinici niti lasu ne bo več skrivil. Toda besede ni držal ne glede las ne glede kapljic — in tako je življenje drdralo po starem preizkušnem tiru, dokler se Katarinica nekega lepega dne ni prehladila, legla in do grla sita vseh sladkosti in bridkosti zakonskega življenja dala Štefucu popolno odvezo za vse njegove grehe, priporočila dušo bogu in umrla. Štefuc se je po njenì smrti krepko lotil popivanja — in ker njegove stare ni bilo več med živimi, da bi se pojala z drugimi, je seveda še krepkeje prijemal za tuje glave. Tako je minilo skoraj leto dni. Potem pa se je Štefuc nameril k Pečanu in začel obletavati Nanco, ampak Nanca je bila že oddana in vse Štefuceve groznje in lomastenje je bilo le bob ob steno. Tako je bil zdaj Štefuc žalosten v dno duše in ker se je pri njem žalost tako rada izprevrгла v besnost, je premišljal, ali naj kar pri priči stopi po stopnicah in zmelje tisti Peskarjev voz, kakor je imenoval Ludvika. Toda ta pot mu je bila prihranjena, kajti mlade svate so začele srbeti pete in so že počasi kapljali po stopnicah v izbo. Prva sta prišla Puščavarjev Tine in Lužarjeva Roza; vrgla sta dvajsetico v avtomat, avtomat je zahreščal, Tine je zgrabil Rozo okrog pasu in jo zavrteel. Prišla sta tudi mlada dva in se ustavila pri vratih. Nanca se je naslonila na režance in gledala ples. Takrat pa je Štefucu šinila pametna misel v glavo. Stopil je k njej in dejal:

„No, ti se pa z mano zavrti.“

„Kaj si na glavo padel? Kje pa morem taka?“ je rekla in vrgla oči po svojem trebuhu.

„Moreš že moreš, ampak nočeš,“ je bevsknil Štefuc.

„Nikar ne nori!“ je rekla Nanca.

„Kaj? Kdo je norec?“ se je razčeperil Štefuc.

„Kdo ti je pa kaj rekel?“ se je vtaknil v besedo ženin.

„Tale!“ je rekel Štefuc in pokazal Nanco. „Ampak bom že še pokazal!“

„Kdo bo pokazal?“ je skoraj zakričal Peskarjev Nande, ampak zakričal je zaradi tega, ker se je prestrašil svoje lastne drznosti.

„Ali sem te kaj vprašal?“ je zagrmel Štefuc in ga tako belo pogledal izpod čela, da je Peskarjev Nande s težavo požrl slino, ki se mu je sam bog vedi zakaj nabrala v ustih.

„Dajta no mir,“ je stokal ženin in se drobčkano prestopal.

Stvar bi se najbrže slabo nehala, če ne bi stopila iz sobe Ruparjev in Lužarjev, ki sta rekla Štefucu, naj vzame pamet v roke.

„Kaj si pa tak kakor bi šel davi na koprive?“ je dejal Ruparjev.

„Koprive, vam bom že pokazal koprive,“ je zagrozil Štefuc in šel.

Svatje so se spet pomirili, plesali so in pili. Župnik je govoril, diagonale seveda tudi ob tej priložnosti ni pozabil. Kobilčer in Peskarjev Nande sta se že sprijaznila v znamenju alkohola in Kobilčer je Nandeta celo prosil, naj mu preskrbi kaj laških pesmi, češ, Padarjeva Hedvika jih zna toliko in tako lepih. Nande je obljubil in pritrdil, da so laške pesmi res lepe, čeprav sam ni znal niti Giovinezze.

Ko se je mrak razlil po dolini, so se napotili na nevestin dom. Stara Pečanka jih je pozdravila s peči, se cmihala, si brisala obilne solze in trdila, da je to najsrečnejši dan njenega življenja.

„Kaj bi ne bil,“ se je cmerila, „saj sem imela štiri dekleta; vse sem vzgojila v božjem strahu in jih lepo poženila.“

„Da, da, v strahu božjem,“ so rekli čestiti gospod Valentin Sirk, ki so se z velikim veseljem odzvali povabilu na večerjo. Vedeli so, da bo božjih darov v obilici, zato so mimogrede odklenili v župnišču še oba svoja psa: Kastorja in Poluksa.

Posedli so za mizo, Padarjeva Hedvika pa se je zavrtela in začela nositi na mizo. Nančin brat Rudi je zgrabil za citre, Lužarjev Cene za harmoniko in pari so se zavrteli. Pečan se je nalival in je bil že tako okajen, da ni mogel več stegovati vratu iz trdega ovratnika; to je imelo svoje posledice: adamovo jabolko se je tako vztrajno zaletavalo v oster rob ovratnika, da se mu je koža obdrgnila do krvi. Nagibal se je k Ruparju, drobnemu možicljju, ki se je venomer cukal za muho, kakor pravijo pri nas tistim trem dlakam, ki jih nekateri kmetje puščajo pod spodnjo ustnico — in mu razlagal, da je hvala bogu tudi zadnjo „poguznjenko“ spravil srečno pod streho.

„Da, spravil si jo,“ je dejal Rupar in si natlačil pipo.

„Samo če bosta tudi fanta dobro izbrala. Za Naceta se ne bojim. Tvoja Zora je čeča in pol,“ je dejal Pečan.

„To pa je,“ je prikimal Rugar.

Nace je plesal s svojo Zoro in bil že tako nacejen, da se je zaletaval ob klop pri peči. Padarjeva Hedvika se je držala Lužarjevega Ceneta in tu pa tam izpregovorila s Peskarjevim Nandetom kakšno laško besedo, da se je lahko postavila; seveda prida se tega jezika ni mogla poslužiti, ker je Nande vsega skupaj znal komaj kakih sto besed. Kobilčer pa je neprestano vlačil iz žepa jabolko, dajal glas in silil k petju. In res so prepeli vso pesmarico od „Domovine, mili kraj“ pa do „V petju oglasimo zdaj se složno mi“. Mešeke pa jej silil svojo, namreč „Buči, buči morje Adrijsko“, ker je pri tej pesmi njegov bas prišel do polne veljave. In res so zapeli. Toda ko so bili že skoraj pri koncu, je Peskarjev Nande naenkrat udaril s pestjo po mizi in zakričal:

„Stoj!“

Pesem je usahnila, samo Puščavarjev Tine, ki se je bil preveč zagnal, je še nekoliko zategnil. Kobilčer je prebledel in boječe zamrmral:

„Kaj pa je, Nande?“

„Te pesmi ne smete peti.“

„Zakaj pa ne?“ je izzivalno vprašal Lužarjev Cene.

„Da, zakaj?“ je ponovil Pečanov Nace in uprl roke v bok.

„Ker je protidržavna,“ je rekel Peskarjev Nande in se naenkrat znašel ob steni v sredi svojih dveh bratov.

„Jezus! Sem ga že zopet...“ je vzdihnil Kobilčer in objel svojo sivo glavo.

„Tine, Cene, Franc, naprej, kar naprej!“ je zakričal Pečanov Nace, mahal z rokami in se zadržal:

„Buči, buči!“

„Dobro,“ je rekel Nande in se nameril proti vratom.

„Kakšen dobro?“ je dejal Rugarjev Franc in stopil predenj. Toda Nande ni več odgovoril. Kakor bi trenil, se je pred vrati zamešala štrana. Pečanka se je zadržala na peči, župnik je zakrilil z rokami, toda ko je videl, da ga nihče ne posluša, se je izmuznil iz hiše.

„Mir, mir!“ je zakričala Nanca in planila h klopčiču.

„Babe stran!“ je zarohnel Rugarjev in jo pahnil, da je zletela k peči in se zgrudila na kolena.

Toda Peskarjeve so kmalu ukrotili. Držali so jim roke na prsih in se niso prav nič zanimali za njihove prošnje.

„Zdaj pa v gnojnico z njimi, saj imajo itak črne srajce,“ je rekel Nace.

„V gnojnico!“ so potrdili vsi, jih odnesli iz hiše in jih potunkali v neblagodišečo jamo.

„In da bodo na varnem, semle z njimi,“ je dejal Nace in odprl hram.

Pahnili so jih v hram, Nace je dvakrat obrnil ključ in ga vtaknil v žep.

„Tako!“ je rekel. „Če človek pridno dela, ga pa res zasluži kozarček. Pojdimo pit.“

„No, zdaj je že opravljeno,“ je rekel Rugarjev, ko so se vrnili v sobo in si brisali roke.

„Izpustite jih, izpustite jih. Vsega sem samo jaz kriv. Jezus, zaprli me bodo, v luknjo pojdem,“ je stokal Kobilčer.

„Saj, taki rogovileži,“ je skočil Rugar na noge.

„Kdo?“ je vprašal Nace.

„Vi!“ je odbil Rugar, planil izza mize, zgrabil Naceta za zavihe pri suknjiču. „Vi, taki pagani, ljudje, pretepači! Za Zoro se kar pod nosom obriši! (Rugar je potegnil s prstom pod nosom.) Ne dam ti je, pa ti je ne dam. Jo pa že rajši prašičem skuham, pri moji kokoši da res, prašičem!“

„Vi jo kar skuhajte, samo če jo bodo jedli,“ se je mirno obregnil Nace.

„Kaj? Jedli? Jedli? Zora, Zoraaa!“ je zakričal Rugar.

„Kaj se pa derete?“ je vprašala Zora, ki je pritekla iz kuhinje, kamor se je bila skrila.

„Domov!“ je zatulil Rugar.

„Ne grem!“ je Zora zapičila pete v pod kakor trmasto tele.

„Ne bodite smešni, no,“ je Franc skušal pomiriti.

„Kaj smešni? Grem pa sam. Pečan, midva sva pa opravila!“ je zatulil, požugal z roko in šel.

„Opravila. Vidiš, opravila,“ je Pečan očitajoče dejal Nacetu in spet spustil svojo pijano glavo na mizo.

In spet se je vse pomirilo. Nanca je rekla, da je trudna, prosila je Lužarjevo Rozo, naj stopi z njo, in izginili sta po stopnicah. Rudi je spet postavil citre na mizo: spočetka je samo nekoliko pobrenkaval, počasi pa jo je spet krepko uredal.

„No, pa dajva,“ je dejal Nace, zgrabil Zoro in sta se zavrtela.

Ob tisti prelepi pozni uri pa je že drvela skozi nočni hlad kočija. Ko je švignila mimo Mežnarjeve hiše, ki je bila pod cesto, je izpod koles brizgnilo kamenje v okna: Mežnarjev Ape se je prebudil in v snu zamrmral:

„Tako bezlja ta norec stari, pa še ni pameti dotekel.“

Norec stari je bil seveda Moj Jezus, oštir in prevoznik, ki se je zibal na kozlu in opletal z bičem. V kočiji pa je široko sedel zidar Štefuc in tiščal med nogami velik flaškon vina in se venomer drl:

„Poženi, strela salemenska, poženi, če ne...“

„O, moj Jezus, saj ženem!“ je zastokal Moj Jezus in švrknil po kobili. Kobila je poskočila, zavozila čez kup gramoza ob cesti in Moj Jezus je v velikem loku sfrčal s kozla in se postavil na glavo v pšenico.

„Zdaj se mi boš še na glavo postavljaj,“ je zaklel Štefuc, stopil s kočije, pobral Mojega Jezusa in ga spet posadil na kozla. Moj Jezus je ujel ravno-

težje, preklel Banjo Luko in kočija je švignila okrog župnišča in zavila v sotesko proti Pečanovemu domu.

„Nategni meh!“ je zarjovel Štefuc v Putkovega Luko, grbastega harmonikarja.

Luka je nategnil meh, kočija je drvela in Štefucu je bilo prijetno v vetru, ki mu je pihal v obraz. Toda kobila se je spet ustavila in sicer kakor bi trenil. Ustrašila se je majave brvi.

„Hudič, kaj je spet!“ je zrogovilil Štefuc.

„O, moj Jezus, naprej pa ne gre.“

„Mora!“ je zatulil Štefuc.

„Moral Jaz tudi pravim, da mora! Pa če noče!“ je kinkal Moj Jezus.

„Bomo videli,“ je rekel Štefuc in stopil s kočije. Tudi Moj Jezus se je skobacal s kozla. Pograbila sta kobilo za uzdo in rekla Luki, naj jo požgačka na pravem mestu. Luka je res požgačkal in sicer tako temeljito, da je kobila planila čez brv kakor blisk. Moj Jezus in Štefuc pa sta se samo golemu slučaju lahko zahvalila, da nista štrbunknila v vodo. Kobila je na oni strani k sreči zavila na desno, kjer sta jo Štefuc in Moj Jezus po dolgem prigovarjanju vendarle ujela. Spet so lepo posedli, Luka je nategnil meh in Štefuc se je z vsem dostojanstvom pripeljal pred Pečanovo hišo. Skobacal se je ob blagglasnih zvokih iz kočije, pograbil flaškon in se napotil naravnost v kuhinjo. Postavil je flaškon na mizo, si obrisal plešo, se useknil in vprašal Pečanovega Naceta:

„Kje pa so tiči?“

„Kakšni tiči?“

„No, Peskarjeva žlota vendar.“

„Počivajo,“ je dejal Nace in s prstom pokazal v pod, češ, tu spodaj so.

„A!“ je zagodel Štefuc in v tistem „A!“ je bila izražena vsa jeza in razočaranje, da so brez njega opravili tako pomembno delo. „Roke me že tako srbijo!“ je dodal, pljunil v dlan in pomel.

„Mene tudi,“ je rekel Nace, „ampak ne zaradi Peskarjeve žlote.“

„Zakaj pa?“ se je izzivalno razkoračil Štefuc.

„Zaradi tistegale fraklja,“ je dejal Nace in s prstom pokazal flaškon.

„Saj ni voda,“ je odbil Štefuc.

„Prav zaradi tega. Kaj pa dražiš poštene ljudi!“

„Poštene? Hahaha! Nanca, ta pa ta! Kaj bi govoril, še pozimi sem spal pri njej!“ se je zakrohotal Štefuc.

„Kaj?“ je zakodakal Pečan in stegnil svoj oguljeni vrat iz ovratnika. „Kaj? Pri rajnki mački si spal!“

„Oče, stran!“ je dejal Nace in pahnil očeta proti vratom. „Taki obračuni niso več za vas!“

„Pa to?“ je vprašal ženin in prijel flaškon.

„To pa ob svet,“ je dejal Ruparjev Franc, zgrabil flaškon in ga s tako silo treščil na tla, da se je vino razlilo po vsej kuhinji.

Štefuc pa je mirno vtaknil roko v polico in pometal z nje z enim samim zamahom vse čepe z mlekom; čepe so se seveda razbile, mleko pa se je v vinu takoj sesirilo.

„Tako! Saj itak žrete samo siratko.“

„O, moj Jezus!“ je zastokal Moj Jezus. „Tepli se bodo!“

Ta stok je sprožil plaz. Pljunili so v roke in so se pridno spravili na delo, se pravi, da so se trdo božali, si šteli rebra, si daljšali ušesa, si česali lase in brke, sploh so v tej smeri drug drugemu izkazovali vse hvale vredno radodarnost in ljubezen, ki je že skoraj dosegla svoj vrhunec. Sicer bi lahko šli tudi mimo tega vrhunca, toda zgodilo bi se lahko, da bi kdo za vse večne čase zatisnil oči, kar se je že ponekod zgodilo, kakor ve povedati skromna zgodovina naše mile dežele.

V izbi je bila stara Pečanka vsa iz sebe: zibala se je na peči, žugala s palico in se nečloveško drla:

„Sem z njim, sem z njim, da ga jaz česnem!“

„Takoj, hop, ti ga pripeljem, hop,“ je kolcal Pečan in se odmajal v kuhinjo. Toda ko je zagledal klopčič, ki se je valjal po siratki in škripcih, ga je prijela stara strast. Zgrabil je bat, s katerim so mečkali prašičem korenje, poiskal v gneči svetlo plešasto Štefucovo bučo in s tako silo lopnil po njej, da se je bat kar odbil.

„Tukaj, hop, imaš dobiček, hop,“ je dejal s takim veseljem, da je čisto pozabil na hude bolečine, ki mu jih je prizadejalo adamovo jabolko, ki se je drgnilo ob ovratnik.

Štefuc je stisnil zobe in se mlahavo sesedel med siratko in škripce.

„Jezus, ubil ga je, ubil ga je!“ je zatulil Moj Jezus, položil Putkovemu Luki roko na grbo in sta se odmajala z glasnim ihtenjem iz kuhinje. V kuhinji je nastala mrtva tišina — in v to tišino je pridrvela po stopnicah Lužarjeva Roza ter se zadrila:

„Po Polono, po Polono!“

„Kaj?“ se je zlecnil ženin in se prijel za glavo.

„Po Polono, hitro!“ je ponovila Roza.

„Že letim!“ je dejal ženin, planil iz hiše, skočil v kočijo Mojega Jezusa in zdirjal.

Štefuca sta medtem prijela Nace in Ruparjev Franc za noge in ga odnesla v izbo. Položili so ga na klop in ga močili. Ko je zajel sapo, je belo pogledal okrog sebe in sedel. Toda vsi, ki so stali okrog njega, so samo prste položili na usta in pogledali v strop. Štefuc je razumel in mirno obsedel. Vsi so molčali, samo Pečanka je toliko časa tolkla s palico v strop, dokler ji je niso vzeli.

Prišla je Polona in izginila po stopnicah. Čez dobro uro se je prikazala Roza in se nasmehnila.

„Fant je. Pa živ!“ je rekla.

„Živ!“ je rekel Štefuc in se nakremžil.

„Živ!“ so mrmrali drug za drugim kakor bi molili litanije.

„Zdaj pa grem in vam skuham kave, prašiči!“ je rekla Roza. „Če človek tako pridno dela, se mora dobro podpreti,“ se je nasmehnila in šla v kuhinjo.

Medtem ko je Roza kuhala kavo, sta Pečanov Nace in Ruparjev Franc izginila. V kratkem sta se vrnila s tremi Peskarjevimi, ki niso bili več v uniformah, pač pa v starih Pečanovih hlačah. S čemernimi obrazi so sedli za mizo. Roza je skuhalo kave in jo prinesla na mizo. Sramežljivo so prijemale za žlice, drobili kruh v toplo kavo in gledali predse. Počasi so se odprla vrata. Vstopila je Ruparjeva Zora in držala v naročju novega človeka, ki je že ob prvi uri svojega življenja prinesel pomirjenje. Zora ga je najprej dala v naročje Nacetu, ki ga je potežkal, rekel, da je brhek pob, in ga dal Ruparjevemu Francu. Ruparjev Franc je prav tako rekel, da je brhek pob in ga dal Štefucu, ki se je očetovsko zamaknil vanj, zmajal z glavo in ga izročil Mojemu Jezusu. Tako je romal iz rok v roke, vsi so ga hvalili in se izražali dobro o njem, kajti vedeli so sicer, da še niso vsi računi tega večera popolnoma poravnani, a vendar so dihali z lažjim srcem.

Zunaj pa se je medtem iznad potoka dvigala rahla prosojna jutranja para, šla čez polje, božala zeleno travo, cvetoče marjetice, ki so se nagibale pod težo rosnih kapelj, ter se nato zavlekla proti zelenemu gozdu, ki se je kar zibal od samega ptičjega petja. Potem pa se je prikazalo sonce izza gore; žarek je padel v sobo, se poigral s krušnimi drobtinami in zasijal v razlitem vinu na mizi v tisočernih barvastih odtenkih, kakor je na tisoče odtenkov v naših srcih in v našem lepem življenju.

Jesen v gošči

Igor Torkar

List krvávi,
praprot zláta.
Rese cvet
čebelo zapoznelo vabi.
Preletela pajčevine tenke,
v soncu je srebrne.

Pod srebrno mrežo sva ležala —
in kot pajek, ki je sredi svojega srebra
obvisél negiben v sinjem molku,
je takrat beseda najina zastala.